

FI

FI

FI

EUROOPAN KOMISSIO

Bryssel 5.4.2011
KOM(2011) 173 lopullinen

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE SEKÄ ALUEIDEN
KOMITEALLE**

EU:n puitekehys vuoteen 2020 ulottuville romanien kansallisille integrointistrategioille

1. ROMANIEN SOSIOEKONOMISEN TILANTEEN PARANTAMINEN ON UNIONIN JA SEN JÄSENVALTIOIDEN VÄISTÄMÄTÖN VELVOLLISUUS

Monet Euroopan 10–12 miljoonasta romanista¹ joutuvat päivittäin ennakkoluulojen ja syrjinnän kohteeksi. He ovat sosiaalisesti syrjäytyneitä ja elävät erittäin puutteellisissa sosioekonomisissa olosuhteissa. Tilanne on kestävä 2000-luvun alun Euroopan unionissa (EU).

EU:n uudessa älykkään, kestävä ja osallistavan kasvun strategiassa (Eurooppa 2020) ei ole sijaa Euroopan suurimman vähemmistön pysyvälle taloudelliselle ja sosiaaliselle syrjäytymiselle. Tilanteen korjaamiseksi tarvitaan määrätietoista toimintaa sekä jäsenvaltioissa että EU:ssa aktiivista vuoropuhelua romanien kanssa käyden. Vaikka pääasiallinen vastuu toiminnasta on viranomaisilla, haasteelliseksi romanien sosiaalisen ja taloudellisen integroitumisen tekee se, että kyseessä on kaksisuuntainen prosessi, joka edellyttää asenteellista muutosta sekä valtaväestön että romanien keskuudessa².

Ensinnäkin jäsenvaltioiden on varmistettava, että romaneja ei syrjitä, vaan kohdellaan kuin keitä tahansa EU:n kansalaisia, jotka voivat nauttia kaikista EU:n perusoikeuskirjaan kirjatusta perusoikeuksista. Lisäksi tarvitaan toimia, joilla pysäytetään köyhyyden periytyminen sukupolvelta toiselle. Monissa jäsenvaltioissa romanien osuus kouluikäisistä lapsista eli tulevaisuuden työntekijöistä on suuri, ja se on kasvussa: 35,7 prosenttia romaneista on alle 15-vuotiaita, kun koko EU:n väestöstä ikäryhmän osuus on 15,7 prosenttia, ja romanien keski-ikä on 25 verrattuna EU:n 40 vuoden keski-ikään.³ Valtaosalla työikäisistä romaneista ei ole kunnan työpaikan löytämiseksi tarvittavaa koulutusta. Siksi onkin äärimmäisen tärkeää investoida romanilasten koulutukseen, jotta heidän työnsaantimahdollisuutensa paranisivat. Niissä jäsenvaltioissa, joissa romaneja on paljon, taloudelliset vaikutukset ovat jo nähtävissä. Arvioiden mukaan Bulgariassa 23 prosenttia työmarkkinoiden uusista tulokkaista on romaneja, Romaniassa vastaava luku on 21.⁴

Monet EU:n alueella laillisesti asuvista romaneista on kolmansien maiden kansalaisia. Heidän elinolosuhteensa ovat yhtä ankarat kuin monilla EU:n kansalaisuuden omaavilla romaneilla, minkä lisäksi he ovat kilpailuasemassa muiden EU:n ulkopuolelta tulevien maahanmuuttajien kanssa. Tästä johtuviin haasteisiin pyritään vastaamaan kolmansien maiden kansalaisten integraatiota edistävillä EU:n politiikoilla erityisen haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien tarpeet huomioon ottaen.⁵

Romanien integroitumisesta on sosiaalisten hyötyjen lisäksi taloudellista hyötyä sekä romaneille itselleen että alueen valtaväestölle. Maailmanpankin tuoreen tutkimuksen⁶ mukaan

¹ Sanaa 'romani' käytetään Euroopan parlamentin ja Eurooppa-neuvoston muiden poliittisten asiakirjojen tapaan yhteisnimityksenä kulttuuriltaan pääpiirteissään samanlaisille, sekä kiertäville että paikallaan pysyville ryhmille. Arviolta 80 prosenttia romaneista elää paikallaan (SEC(2010) 400).

² KOM(2010) 133, s. 5.

³ Fundación Secretariado Gitano, *Health and the Roma community, analysis of the situation in Europe*, 2009. Analyysin kohdemaita ovat Bulgaria, Espanja, Kreikka, Portugali, Romania, Slovakia ja Tšekki.

⁴ Maailmanpankin julkaisu *Roma Inclusion: An Economic Opportunity for Bulgaria, the Czech Republic, Romania and Serbia*, syyskuu 2010.

⁵ Vuonna 2011 on tarkoitus antaa tiedonanto eurooppalaisesta ohjelmasta kolmansien maiden kansalaisten integroimiseksi.

⁶ Maailmanpankki, *Roma Inclusion: An Economic Opportunity for Bulgaria, the Czech Republic, Romania and Serbia*, syyskuu 2010.

romanien täysimittaisesta siirtymisestä työmarkkinoille aiheutuvat taloudelliset hyödyt on arvioitu joissakin maissa noin 0,5 miljardiksi euroksi vuositasona. Romanien määrän lisääntyminen työmarkkinoilla parantaisi talouden tuottavuutta, vähentäisi valtion sosiaaliavustuskuluja ja lisäisi tuloverosta saatavia tuloja. Edellä mainitun tutkimuksen mukaan romanien työmarkkinoille siirtymisestä aiheutuvat verotukselliset hyödyt olisivat vuosi- ja maatasolla noin 175 miljoonaa euroa. Kaikki nämä romanien integroitumisen taloudelliset ja rahalliset hyödyt voisivat puolestaan saada valtaväestön myötämielisemmäksi romaneille ja siten edistää heidän esteettömyyden integroitumistaan ympäröivään yhteiskuntaan.

Romanien taloudellinen integrointi edistäisi myös sosiaalista yhteenkuuluvuutta, parantaisi perusoikeuksien kunnioittamista, mukaan lukien vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeudet, ja torjuisi osaltaan syrjintää rodun, ihonvärin, etnisen tai yhteiskunnallisen alkuperän taikka vähemmistöön kuulumiseen perusteella⁷.

EU on tehnyt jäsenvaltioille useita ehdotuksia romanien sosiaalisen ja taloudellisen integraation edistämiseksi, viimeksi huhtikuussa 2010 antamassaan tiedonannossa⁸. Direktiivi 2000/43/EY⁹ velvoittaa jäsenvaltiot huolehtimaan siitä, ettei romaneja (kuten ei muitakaan EU:n kansalaisia) syrjitä yleissivistävässä eikä ammatillisessa koulutuksessa, työhönotossa, terveydenhoidossa, sosiaalisessa suojelussa eikä asumisessa. Direktiivin täytäntöönpanon tiukka seuranta voi osoittautua hyödylliseksi mitattaessa romanien integroitumisastetta.

Huolimatta siitä, että romanien tilanteessa on viime vuosina tapahtunut jonkinasteista edistymistä sekä jäsenvaltioissa että EU:n tasolla¹⁰, romanien enemmistön jokapäiväiset realiteetit eivät ole juurikaan muuttuneet. Romaniasioita käsittelevän komission työryhmän¹¹ mukaan tehokkaita ja oikeasuhteisia toimenpiteitä niiden sosiaalisten ja taloudellisten ongelmien ratkaisemiseksi, joista iso osa EU:n romaniväestöstä kärsii, ei ole edelleenkään toteutettu.

Tilanteen korjaamiseksi ja koska syrjintäkielto yksinään ei riitä torjumaan romanien sosiaalista syrjäytymistä, komissio pyytää EU:n muita toimielimiä hyväksymään EU:n puitekehyksen romanien kansallisille integrointistrategioille. Puitekehys täydentää ja vahvistaa yhdenvertaisuutta koskevia EU:n säädöksiä ja politiikkoja vastaamalla työllisyyttä, koulutusta, asumista ja terveydenhoitoa koskeviin romanien erityistarpeisiin kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla. Lisäksi se rohkaisee käymään vuoropuhelua romanien kanssa ja toisaalta romaneja itseään osallistumaan.

Tällä EU:n puitekehyksellä pyritään vaikuttamaan romanien elämään konkreettisesti. Kehys on EU:n vastaus nykytilanteeseen eikä muuta sitä, että ensisijainen vastuu asiassa on edelleen jäsenvaltioilla. Kehyksellä Euroopan komissio kannustaa jäsenvaltioita laatimaan kokonaisvaltaisen lähestymistavan romanien integroimiseen tai jatkamaan sellaisen kehittämistä ja hyväksymään seuraavassa esitetyt tavoitteet suhteutettuna

⁷ Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 2 artikla ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 21 artikla.

⁸ Tiedonanto romaniväestön sosiaalisesta ja taloudellisesta integraatiosta Euroopassa, KOM(2010) 133.

⁹ Neuvoston direktiivi 2000/43/EY, annettu 29 päivänä kesäkuuta 2000, rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta (EUVL L 180, 19.7.2009).

¹⁰ KOM(2010) 133, 2. jakso.

¹¹ Romaniasioita käsittelevä komission työryhmä perustettiin 7. syyskuuta 2010 rationalisoimaan, arvioimaan ja vertailemaan romanien integroimiseen tarkoitettujen EU-varojen käyttöä (myös niiden tuloksellisuutta) jäsenvaltioissa sekä selvittämään varojen käytössä olevia puutteita.

niiden alueella asuvan romaniväestön kokoon¹² ja ottaen huomioon kunkin maan erilaiset lähtökohdat.

2. EU:N PUITEKEHYS ROMANIEKANSALLISILLE INTEGROINTISTRATEGIOILLE – KOHDENNETTU LÄHESTYMISTAPA

Jotta romanien integraatio etenisi merkittävästi, toimintaa on tehostettava ja varmistettava, että kansallisissa, alueellisissa ja paikallisissa integrointipolitiikoissa **keskitytään romanien asian ajamiseen selkeästi ja eriytetysti**. Romanien tarpeisiin on vastattava **täsmätoimin**, jotta voidaan torjua ja kompensoida heidän kohtaamiaan vaikeuksia. Yleisempään köyhyyden ja syrjäytymisen torjuntastrategiaan kiinnittyvä kohdennettu lähestymistapa on yhdenmukainen syrjintäkiellon periaatteen kanssa niin EU:ssa kuin jäsenvaltioissakin, eikä se sulje muita haavoittuvassa asemassa olevia ja osattomien ryhmiä tuen ulkopuolelle. Yhdenvertaisen kohtelun periaate ei estä jäsenvaltioita jatkamasta sellaisten vanhojen tai uusien toimenpiteiden toteuttamista, joilla ehkäistään tai kompensoidaan rodusta tai etnisestä alkuperästä juontuvia vaikeuksia.¹³ Osa jäsenvaltioista on jo toteuttanut menestyksellä positiivisia erityistoimia, koska perinteiset sosiaalisen osallistamisen edistämistoimet eivät ole riittäneet kattamaan romanien erityistarpeita.¹⁴

Jotta jäsenvaltioissa harjoitettava politiikka olisi tuloksellista, komissio ehdottaa **romanien kansallisten integrointistrategioiden** laatimista tai mukauttamista niin, että niillä saavutetaan **romanien integrointia koskevat EU:n tavoitteet**. Tämä edellyttää kohdennettuja toimia ja riittävää (kansallista, EU:n ja muuta) rahoitusta. Lisäksi komissio ehdottaa keinoja purkaa esteitä EU-varojen tuloksellisemmalla käytöllä ja luo perustan **tehokkaalle seurantamekanismille**, jotta voitaisiin varmistaa romaneja konkreettisesti hyödyttävien tulosten syntyminen.

3. RIMA KORKEALLE – EU:N TAVOITTEET ROMANIEKANSALLISEKSI

Euroopan komission vuotuisesta kasvuselvityksestä¹⁵ käy ilmi, että jäsenvaltioilla ja unionilla on runsaasti työsarkaa Eurooppa 2020 -strategian täytäntöönpanossa ja sen yleistavoitteiden saavuttamisessa lippulaiva-aloitteiden¹⁶ avulla. Joissakin jäsenvaltioissa tilanteen korjaaminen romanien työllisyyden, köyhyyden ja koulutuksen suhteen auttaa niitä edistymään työllisyyttä, sosiaalista osallisuutta ja koulutusta koskevien Eurooppa 2020 -tavoitteiden saavuttamisessa.

Romanien integrointia koskevien EU:n tavoitteiden olisi katettava romaniväestön kokoon suhteutettuna seuraavat **neljä avainalaa: koulutus, työllisyys, terveydenhoito ja asuminen**. Seuraavassa esitettyjen vähimmäisnormien olisi perustuttava yhteisiin, vertailukelpoisiin ja

¹² Ks. tämän tiedonannon liitteessä esitetyt Euroopan neuvoston arviot osoitteessa http://www.coe.int/t/dg3/romatravellers/default_EN.asp.

¹³ Neuvoston direktiivi 2000/43/EY (EYVL L 180, 19.7.2000).

¹⁴ Esim. Yhdistynyt kuningaskunta tarjoaa räätälöityjä paikallispalveluja romanilasten yhdenvertaisten koulunkäyntimahdollisuuksien ja -saavutusten turvaamiseksi (Traveller Education Support Services, TESS). Toinen esimerkki on Bulgariassa toteutettava *JOBS for Roma* -hanke, jossa tuetaan sekä työttömiä romaneja että yrittäjiä. Muita esimerkkejä löytyy komission kertomuksesta *Improving the tools for the social inclusion and non-discrimination of Roma in the EU*, 2010. Ks. myös komission asiakirja *International perspectives on positive action measures*, 2009.

¹⁵ Vuotuinen kasvuselvitys: EU:lle kattava ratkaisu kriisiin, KOM(2011) 11.

¹⁶ Seitsemästä lippulaiva-aloitteesta tärkeimpiä ovat tässä yhteydessä köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunnan eurooppalainen foorumi, uuden osaamisen ja työllisyyden ohjelma sekä innovaatiounioni.

luotettaviin indikaattoreihin. Tavoitteiden saavuttaminen on tärkeää, koska ne auttavat jäsenvaltioita saavuttamaan Eurooppa 2020 -strategian yleistavoitteet.

- **Koulutus: varmistetaan, että kaikki romanilapset suorittavat ainakin alemman perusasteen koulutuksen**

Romaniväestön koulutustaso on huomattavasti matalampi kuin muun väestön, tosin siinä on eroja jäsenvaltioittain.¹⁷

Alemman perusasteen koulutus on pakollinen kaikissa jäsenvaltioissa, ja niiden onkin huolehdittava siitä, että sitä on tarjolla kaikille oppivelvollisuusikäisille. Vuoden 2009 työvoimatutkimuksen¹⁸ mukaan ikäluokasta keskimäärin 97,5 prosenttia suorittaa alemman perusasteen koulutuksen EU:ssa.

Joidenkin tutkimusten mukaan osassa jäsenvaltioita vain harvat romanilapset suorittavat alemman perusasteen koulutuksen.¹⁹ He ovat usein ylliedustettuina erityisopetusryhmissä ja erilliskouluissa. Yhteydenpitoa romaniväestöön on lisättävä kulttuuri-/koulutusalan välittäjien, seurakuntien, uskonnollisten yhdistysten ja yhteisöjen avustuksella sekä romanivanhempia osallistamalla, jotta voidaan parantaa opettajien monikulttuurisuustaitoja, vähentää erottelua ja varmistaa oppivelvollisuuden noudattaminen. Komissio suunnittelee kouluttavansa yhdessä Euroopan neuvoston kanssa noin tuhat välittäjää kahden vuoden aikana. Välittäjät voivat kertoa vanhemmille paikallisesta koulujärjestelmästä, neuvoa heitä ja osaltaan varmistaa, että lapset siirtyvät koulutusportaasta toiseen.

On tunnettu tosiasia, että lapset, jotka eivät käy koulua lainkaan taikka aloittavat koulunkäynnin myöhässä tai lopettavat sen liian aikaisin, joutuvat myöhemmin huomattaviin vaikeuksiin, jotka vaihtelevat lukutaidottomuudesta ja kieliongelmistä syrjäytymisen ja riittämättömyyden tunteisiin. Niiden seurauksena heidän on vaikeampi päästä jatkokoulutukseen tai saada kunnollista työtä. Tästä syystä halutaan edistää koulunkäynnin keskeyttäneille nuorille aikuisille tarkoitettuja, toisen mahdollisuuden tarjoavia ohjelmia, myös romanilapsille räätälöityjä ohjelmia. Tukea olisi annettava myös opettajankoulutusohjelmien uudistamiseen ja innovatiivisten opetusmenetelmien kehittämiseen. Monin tavoin epäedullisessa asemassa olevien lasten osallistuminen edellyttää monialaista yhteistyötä ja tukiohjelmia. Lukutaitoa käsittelevä korkean tason työryhmä samoin kuin lukutaitokampanja ovat molemmat keinoja, joilla komissio edistää Eurooppa 2020 -strategian lippulaiva-aloitetta ”uuden osaamisen ja työllisyyden ohjelma”. Työryhmä ja kampanja auttavat korostamaan lukutaidottomuuden torjumisen merkitystä romanilasten ja -aikuisten keskuudessa.

Komissio on antanut varhaiskasvatusta käsittelevän tiedonannon²⁰, jonka mukaan romanilasten osallistumisaste on huomattavasti alhaisempi kuin kantaväestön, vaikka heidän tuen tarpeensa on suurempi. Korkealaatuinen varhaiskasvatus, johon pääsyä helpotetaan ja joka ei perustu erottelulle, voi olla avainasemassa, kun pyritään kohentamaan romanilasten

¹⁷ Open Society Instituten (OSI) vuonna 2008 tekemän selvityksen mukaan arviolta 10 prosenttia romaneista osallistuu ylemmän perusasteen ja keskiasteen koulutukseen (seitsemästä jäsenvaltiosta saatavilla olevien tietojen perusteella).

¹⁸ Työvoimatutkimus 2009: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/microdata/lfs>.

¹⁹ Open Society Institute, *International Comparative Data Set on Roma Education*, 2008. Alemman perusasteen koulutusta koskevia tietoja on saatavilla Bulgariasta, Latviasta, Liettuasta, Romaniasta, Slovakiasta ja Unkarista, joiden painotettu keskiarvo on 42 prosenttia.

²⁰ KOM(2011) 66 lopullinen.

heikkoja koulutuslähtökohtia. Tämä on tullut esiin romanien integrointia koskevissa pilottihankkeissa²¹, joita toteutetaan parhaillaan muutamissa jäsenvaltioissa EU:n rahoitustuella.

Tästä syystä jäsenvaltioiden olisi huolehdittava siitä, että kaikilla romanilapsilla on mahdollisuus laadukkaaseen koulutukseen ilman syrjintää ja erottelua riippumatta siitä, pysyvätkö he paikoillaan vai eivät. Jäsenvaltioiden olisi vähintäänkin varmistettava alemman perusasteen suorittaminen. Niiden olisi myös lisättävä laadukkaan varhaiskasvatuksen tarjontaa ja vähennettävä ylemmän perusasteen ja keskiasteen koulutuksen kesken jättävien määrää Eurooppa 2020 -strategian mukaisesti. Romaninuoria olisi kaikin tavoin kannustettava²² osallistumaan toisen ja kolmannen asteen koulutukseen.

- **Työllisyys: romanien ja muun väestön välisen työllisyyseron kaventaminen**

Eurooppa 2020 -strategiassa asetetun yleistavoitteen mukaisesti 75 prosenttia 20–64-vuotiaista olisi työllisiä (EU:n keskimääräinen työllisyysaste on 68,8 %²³). Vuoden 2011 kasvuselvytyksessä esitettiin, miten jäsenvaltiot kirjaavat kansallisiin uudistusohjelmiinsa työllisyystavoitteita, joiden avulla edistymistä voidaan mitata. Empiirinen näyttö ja tutkimus romanien sosioekonomisesta tilanteesta osoittaa, että romanien ja muun väestön työllisyysasteessa on huima ero.

Maailmanpankin mukaan romanien (varsinkin romaninaisten) työllisyysaste on huomattavasti alhaisempi kuin valtaväestön.²⁴ Myös Euroopan unionin perusoikeusviraston seitsemässä jäsenvaltiossa tekemä selvitys²⁵ kertoo karua kieltään työllisyyseroista. Sen mukaan romanit kokevat, että heitä syrjitään räikeästi työhönotossa.

Tästä syystä jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että romaneilla on täysin esteetön pääsy ammattikoulutukseen ja työmarkkinoille ja että he voivat vapaasti hyödyntää itsenäistä ammatinharjoittamista tukevia välineitä ja aloitteita. Myös mikroluotonsaantia olisi edistettävä. Julkisella sektorilla olisi huolehdittava, että virkamiestehtäviin palkataan päteviä romaneja. Työvoimahallinto voisi tarjota romaneille räätälöityjä palveluja ja työnvälitystä. Näin voidaan houkutella romaneja työmarkkinoille ja parantaa heidän työllisyyttään.

- **Terveystenhoito: romanien ja muun väestön terveydentilassa vallitsevien erojen kaventaminen**

²¹ Pienille romanilapsille tarkoitettujen korkealaatuisten palvelujen lisäämistä koskeva pilottihanke (A Good Start: scaling-up access to quality services for young Roma children).

²² Tässä yhteydessä olisi kartoitettava innovatiivisten lähestymistapojen, kuten tietotekniikkaan pohjautuvien oppimis- ja pätevyitysmenetelmien, käyttömahdollisuuksia.

²³ Luonnos yhteiseksi työllisyysraportiksi, KOM(2011) 11, liite 3. Ks. myös työvoimatutkimus 2009: naisten työllisyysaste oli tuolloin 62,5 % ja miesten 75,8 %, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=t2020_10.

²⁴ Ks. alaviite 4.

²⁵ Perusoikeusviraston julkaisu *European Union Minorities and Discrimination Survey, Main Results Report*, 2009.

Miesten elinajanodote EU:ssa on syntymähetkellä 76 vuotta ja naisten 82 vuotta.²⁶ Romaneilla se on arviolta 10 vuotta vähemmän.²⁷ Lisäksi on näyttöä siitä, että lapsikuolevuus, joka EU:ssa on 4,3 tuhatta elävänä syntynyttä lasta kohti²⁸, on romanien keskuudessa huomattavasti korkeampi. Viiteen maahan keskittyvässä Yhdistyneiden kansakuntien kehitysohjelman (UNDP) raportissa todetaan, että romanilasten kuolevuus on maasta riippuen 2–6 kertaa korkeampi kuin valtaväestön lapsikuolevuus. Muissakin maissa imeväiskuolevuus on romanien keskuudessa korkea.²⁹

Tämä ero on yksi osoitus romanien ja muun väestön terveydentilan välisestä kuilusta. Se selittyy romanien keuhkoilla elinoloilla, kohdennettujen tiedotuskampanjoiden puuttumisella, rajoitetulla pääsyllä tasokkaaseen terveydenhoitoon ja altistumisella vakavammille terveyshaitoille. Perusoikeusviraston selvityksen mukaan terveydenhoitohenkilöstö syrjii romaneja: 17 prosenttia vastaajista oli kokenut tällaista syrjintää viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana.³⁰ Romaniväestö käyttää ehkäiseviä terveyspalveluja vain vähän, ja joidenkin tutkimusten mukaan yli 25 prosentilla romanilapsista ei ole kaikkia rokotusohjelmaan kuuluvia rokotteita.³¹

Tästä syystä jäsenvaltioiden olisi huolehdittava siitä, että romaniväestö, varsinkin naiset ja lapset, saavat samanlaisia ja tasokkaita terveydenhoito- ja sosiaalipalveluja, myös ehkäisevää terveydenhoitoa, kuin valtaväestö ja samoin ehdoin. Mikäli mahdollista, kelpoisuusvaatimukset täyttävien romanien olisi osallistuttava romaniväestölle tarkoitettujen terveysohjelmien suunnitteluun ja toteutukseen.

- **Asuminen ja muut keskeiset palvelut: asunnon ja yleishyödyllisten palvelujen (esim. vesi, sähkö ja kaasu) saannissa romanien ja muun väestön välillä vallitsevan kuilun umpeen kurominen**

EU:n talouksista 72–100 prosenttia on julkisen vesihuollon piirissä.³² Romanien osalta tilanne on paljon huonompi. Heidän usein kehnot asumisolonsa tarkoittavat myös yleishyödyllisten palvelujen, kuten veden, sähkön ja kaasun, rajoittunutta saantia, ja kiertävien romanien on usein vaikea löytää vesihuollon piirissä olevia leiriytymispaikkoja.³³ Nämä kaikki vaikuttavat kielteisesti romanien terveydentilaan ja yhteiskuntaan sopeutumiseen.

Tästä syystä jäsenvaltioiden olisi edistettävä syrjimätöntä asunnonsaantia, mukaan lukien yhteiskunnan tukemat asunnot. Asumisen edistämistoimien on oltava osa yhtenäistä lähestymistapaa, joka kattaa myös koulutuksen, terveydenhoidon,

²⁶ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/dataset?p_product_code=TSDPH100
²⁷ *Solidaarinen terveydenhuolto: terveyserojen vähentäminen EU:ssa*, KOM(2009) 567. Ks. myös Fundación Secretariado Gitano (alaviite 3) ja K. Sepkowitz, *Health of the World's Roma population*, 2006, Tšekin, Irlannin, Slovakian ja Bulgarian tilanteesta.

²⁸ Tietynä vuonna alle yksivuotiaana kuolleiden lasten määrä suhteessa samana vuonna elävänä syntyneiden lasten määrään, Eurostat, 2009, http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_minfind&lang=en.

²⁹ UNDP, *The Roma in Central and Eastern Europe, Avoiding the Dependency Trap*, 2003. Bulgaria, Romania, Slovakia, Unkari ja Tšekki. Ihmisoikeus- ja tasa-arvokomissio, *Inequalities Experienced by Gypsy and Traveller Communities: A review*, 2009.

³⁰ Perusoikeusvirasto, *European Union Minorities and Discrimination Survey, Main Results Report*, 2009.
³¹ Fundación Secretariado Gitano, ks. alaviite 3. Ks. myös University of Sheffield, *The Health Status of Gypsies and Travellers in England*, 2004.

³² Eurostat, 2002, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/8-21032006-AP/EN/8-21032006-AP-EN.PDF.

³³ Perusoikeusvirasto, *Housing conditions of Roma and Travellers in the European Union, Comparative Report*, 2009.

sosiaaliasiat, työllisyyden ja turvallisuuden sekä eriytymisen torjuntatoimet. Jäsenvaltioiden olisi huolehdittava myös kiertävien romanien erityistarpeista (esim. tarjoamalla heille leiriytymiskohteita). Niiden olisi toteutettava kohdennettuja ohjelmia yhteistyössä alue- ja paikallisviranomaisten kanssa.

4. ROMANIEEN KANSALLISET INTEGROINTISTRATEGIAT EDELLYTTÄVÄT JÄSENVALTIOILTA SELKEÄÄ POLIITTISTA SITOUTUMISTA

Komissio kehottaa jäsenvaltioita sovittamaan romanien kansalliset integrointistrategiat edellä esitettyyn kohdennettuun lähestymistapaan ja ulottamaan ne vuoteen 2020. Lähtökohtana ovat jäsenvaltioiden tähänastiset kokemukset muun muassa romanien integraation vuosikymmenestä³⁴. Jäsenvaltioita, joilla ei toistaiseksi ole omaa romanien integrointistrategiaa, kehoitetaan asettamaan samankaltaisia, alueellaan asuvan romaniväestön kokoon³⁵ suhteutettuja tavoitteita ottaen huomioon omat lähtökohtansa ja romaniväestönsä erityispiirteet.

Jäsenvaltioiden strategioiden olisi perustuttava kohdennettuun lähestymistapaan, joka **romaniväestön osallistamista koskevien yhteisten peruseriaatteiden mukaisesti**³⁶ edistää romanien sosiaalista integroitumista ympäröivään yhteiskuntaan ja poistaa erottelua siellä, missä sellaista on. Niiden olisi sulaututtava osaksi Eurooppa 2020 -strategiaa ja tuettava sitä, ja niiden olisi näin ollen oltava **johdonmukaisia kansallisten uudistusohjelmien kanssa**.

Jäsenvaltioiden olisi romanien kansallisia integrointistrategioita laatiessaan pidettävä mielessä seuraavat lähtökohdat

- **Romanien integroinnille** tarvitaan saavutettavissa olevat **kansalliset tavoitteet**, jotta kuilu valtaväestöön saataisiin kurottua umpeen. Tavoitteet olisi asetettava vähintäänkin koulutukselle, työllisyydelle, terveydenhoidolle ja asumiselle, jotka ovat myös EU:n tavoitteita romanien integroinnille.
- Tarvittaessa olisi määriteltävä jo käytössä olevien sosioekonomisten ja alueellisten indikaattoreiden (erittäin alhainen koulutustaso, pitkäaikaistyöttömyys jne.) avulla ne **epäsuotuisat mikroalueet ja/tai erotellut asuinalueet**, joiden väestö on kaikkein osattominta.

³⁴ Romanien integraation vuosikymmen 2005–2015 on kansainvälinen aloite, jossa hallitukset, kansainväliset yhteistyöjärjestöt ja kansalaisyhteiskunta yhdistävät voimansa vauhdittaakseen romanien integroitumista ja arvioidakseen edistymistä avoimesti ja kvantitatiivisesti. Tällä hetkellä aloitteeseen osallistuvat Bulgaria, Espanja, Romania, Slovakia, Tšekki ja Unkari sekä Albania, Bosnia ja Hertsegovina, entinen Jugoslavian tasavalta Makedonia, Kroatia, Montenegro ja Serbia. Slovenia osallistuu tarkkailijana. Aloitteen kansainvälisiä yhteistyöjärjestöjä ovat Maailmanpankki, OSI, UNDP, Euroopan neuvosto ja sen kehityspankki, Etyj, ERIO, ERTF, ERRC, YK:n Habitat, UNHCR ja Unicef. Ks. tämän tiedonannon liitteessä esitetyt Euroopan neuvoston arviot osoitteessa http://www.coe.int/t/dg3/romatravellers/default_EN.asp.

³⁵ Ks. tämän tiedonannon liitteessä esitetyt Euroopan neuvoston arviot osoitteessa http://www.coe.int/t/dg3/romatravellers/default_EN.asp.

³⁶ Romanien osallistamista koskevat kymmenen yhteistä peruseriaatetta esitettiin foorumin ensimmäisessä kokouksessa 24. huhtikuuta 2009, ja ne on liitetty neuvoston 8. kesäkuuta 2009 hyväksymiin päätelmiin. Periaatteet ovat seuraavat: 1) rakentavat, käytännönläheiset ja syrjimättömät politiikat, 2) nimenomainen, mutta ei poissulkeva kohdentaminen, 3) kulttuurienvälinen lähestymistapa, 4) tavoitteena osallistuminen vallitsevaan yhteiskuntaan, 5) tietoisuus sukupuolinäkökohdista, 6) hyviksi todettujen politiikkojen jakaminen, 7) EU:n välineiden käyttäminen, 8) alue- ja paikallisviranomaisten osallistuminen, 9) kansalaisyhteiskunnan osallistuminen ja 10) romaniväestön aktiivinen osallistuminen.

- **Kansallisista talousarvioista olisi osoitettava riittävä rahoitus**, jota täydennetään tarvittaessa kansainvälisellä ja EU:n rahoituksella.
- Tarvitaan **tiukat seurantamenetelmät** romanien integrointitoimien vaikutusten arvioimiseksi ja tarkastelumekanismin strategian mukauttamiseksi.
- Suunnittelussa, täytäntöönpanossa ja seurannassa olisi **tehtävä tiiviistä yhteistyötä ja käytävä jatkuvaa vuoropuhelua romanien kansalaisyhteiskunnan sekä alue- ja paikallisviranomaisten kanssa**.
- **Romanien integrointistrategian** olisi nimettävä **kansallinen yhteyshenkilö**, jolla on valtuudet koordinoida strategian laatimista ja täytäntöönpanoa, tai vaihtoehtoisesti hyödynnettävä olemassa olevia hallintorakenteita.

Jäsenvaltioita pyydetään valmistelemaan romanien kansallinen integrointistrategia tai tarkistamaan se ja esittämään se komissiolle joulukuun 2011 loppuun mennessä. Komissio arvioi kansallisia strategioita keväällä 2012 ennen romanifoorumin vuositapaamista ja raportoi Euroopan parlamentille ja neuvostolle edistymisestä.

5. ROMANEJA KONKREETTISESTI HYÖDYTTÄVIÄ TULOKSIA

Romanien kansallisten integrointistrategioiden täytäntöönpano ja onnistuminen ovat hyvin pitkälle riippuvaisia siitä, että niille osoitetaan riittävästi kansallisia varoja. Vaikka pelkkä EU:n rahoitus ei voi missään tapauksessa ratkaista romanien tilannetta, komissio haluaa kuitenkin muistuttaa, että jäsenvaltioiden sosiaalisen osallistamisen toimien, joista osa on suunnattu romaneille, tukemiseen on tällä hetkellä ohjelmoitu **26,5 miljardia euroa EU:n varoja**³⁷.

Huhtikuussa 2010 komissio kehotti jäsenvaltioita varmistamaan, että EU:n rahoitusvälineitä, varsinkin rakennerahastoja ja Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastoa, käytetään myös romanien hyväksi.³⁸ Neuvosto vahvisti tämän lähestymistavan kesäkuussa 2010.³⁹ Useimmat jäsenvaltiot eivät kuitenkaan hyödynnä EU:lta saatavaa rahoitusta riittävästi romanien tilanteen kohentamiseksi.

Edistyminen käynnissä olevalla ohjelmasuunnittelujaksolla (2007–2013)...

- Jäsenvaltioita kehoitetaan muuttamaan rakennerahastoista ja Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta osittain rahoitettavia toimenpideohjelmiaan voidakseen tukea romaneille suunnattuja hankkeita paremmin ja sovittaakseen ohjelmat omaan romanien integrointistrategiaansa. Tavoitteena on päästä eroon alan strategioiden ja toimenpiteiden suunnittelutyöhön mahdollisesti liittyvistä heikkouksista.
- Komissio aikoo tarkastella jäsenvaltioiden kanssa muutoksia, joita niiden on tehtävä toimenpideohjelmiinsa uusiin tarpeisiin vastaamiseksi, täytäntöönpanon

³⁷ Euroopan sosiaalirahastosta on osoitettu 9,6 miljardia euroa vuosiksi 2007–2013 vähäosaisten väestöryhmien, myös romanien, sosioekonomiseen osallistamiseen ja 172 miljoonaa euroa romanien integrointitoimiin. Euroopan aluekehitysrahastosta on tarkoitettu myöntää yli 16,8 miljardia euroa sosiaalisen infrastruktuurin kehittämiseen.

³⁸ KOM(2010) 133.

³⁹ Neuvoston päätelmät, 7. kesäkuuta 2010, 10058/10+COR 1.

yksinkertaistamiseksi ja ensisijaisten tavoitteiden toteutumisen vauhdittamiseksi, mukaan lukien Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) muuttamisesta annetussa asetuksessa⁴⁰ tarkoitetun asumiseen liittyvän yhdennetyn lähestymistavan soveltaminen. Komissio aikoo käsitellä ripeästi ne ohjelmamuutoksia koskevat pyynnöt, jotka liittyvät romanien kansallisiin integrointistrategioihin.

- Jäsenvaltioille on tarjolla runsaasti EU:n teknistä apua (4 % kaikista rakennerahastoista). Vuoden 2009 loppuvaiheilla ne olivat kuitenkin käyttäneet keskimäärin vain 31 prosenttia niille tarkoitetuista määrärahoista.⁴¹ Varat menetetään, jos niitä ei käytetä. Siksi jäsenvaltioiden olisi romanien integrointistrategiaansa suunnitellessaan hyödynnettävä tehokkaammin EU:n teknistä apua parantaakseen hallinnointi-, seuranta- ja arviointivalmiuksiaan myös romaneille tarkoitettujen hankkeiden osalta. Jäsenvaltiot voisivat hyödyntää teknistä apua myös saadakseen käyttöönsä alueellisten, kansallisten ja kansainvälisten järjestöjen asiantuntemusta toimien valmistelussa, täytäntöönpanossa ja seurannassa.
- Valmiuksiin liittyvien ongelmien (esim. puutteet hallintoviranomaisten osaamisessa ja hallinnollisissa valmiuksissa ja vaikeudet koota varoja yhdennettyjä hankkeita varten) ratkaisemiseksi komissio kehottaa jäsenvaltioita harkitsemaan ohjelmiansa joidenkin osien hallinnon ja täytäntöönpanon uskomista välikäsille, kuten kansainvälisille järjestöille, aluekehityselimille, seurakunnille ja uskonnollisille järjestöille tai yhteisöille sekä hyvin perustelluissa tapauksissa valtiosta riippumattomille järjestöille, joilla on kokemusta romanien integroinnista ja jotka tuntevat alan toimijat.⁴² Euroopan talous- ja sosiaalikomitean verkosto⁴³ voisi olla tältä osin hyödyllinen.
- Lisäksi jäsenvaltioiden olisi harkittava eurooppalaisen Progress-mikrorahoitusjärjestelyn⁴⁴ käyttöä. Sen kautta on saatavilla 100 miljoonaa euroa EU:n rahoitusta vuosille 2010–2013. Komissio uskoo, että kyseiset mikrorahoitusvarat on mahdollista kasvattaa 500 miljoonaan euroon tulevien kahdeksan vuoden aikana. Romanit ovat yksi järjestelyn kohderyhmistä.⁴⁵ Antamalla romaneille mahdollisuuden ryhtyä itsenäiseen ja tuottavaan toimintaan voitaisiin motivoida ihmisiä osallistumaan aktiivisesti normaaliin työelämään, vähentää riippuvuutta avustuksista ja inspiroida tulevia sukupolvia.

⁴⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 437/2010 (EUVL L 132, 29.5.2010). Komissio antoi 9. helmikuuta 2011 ohjeet syrjäytyneille yhteisöille tarkoitettujen EAKR:stä rahoitettavien yhdennettyjen asumistoimenpiteiden täytäntöönpanosta. Rahastojen koordinoitukomitea on hyväksynyt ohjeet.

⁴¹ *Koheesiopolitiikkaan liittyvä strategiaraportti 2010 vuosien 2007–2013 ohjelmien toteuttamisesta*, KOM(2010) 110 ja SEC(2010) 360. Raportin mukaan jäsenvaltiot käyttivät keskimäärin vain 31 prosenttia niille koheesiopolitiikan valmisteluun, täytäntöönpanoon ja seurantaan varatuista määrärahoista.

⁴² Neuvoston asetuksen (EY) N:o 1083/2006 (EUVL L 210, 31.7.2006) yleiskattavaa tukea koskevien 42 ja 43 artiklan mukaisesti.

⁴³ Euroopan talous- ja sosiaalikomitealla on kansallisiin talous- ja sosiaalikomiteoihin ja vastaaviin organisaatioihin perustuva järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan kansallisten yhteyshenkilöiden verkosto.

⁴⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös N:o 283/2010/EU, annettu 25. maaliskuuta 2010.

⁴⁵ Komissio tukee jo esimerkiksi Kiütprogram-nimistä pienen mittakaavan pilottihanketta, jonka kohderyhmänä on Unkarin romanit ja jonka puitteissa myönnetään suhteellisen pieniä mikroluottoja.

- Jäsenvaltioita kehoitetaan hyödyntämään romanien integrointistrategiansa suunnittelussa ja täytäntöönpanossa sosiaalista innovointia koskevaa eurooppalaista aloitetta, jonka komissio aikoo käynnistää vuonna 2011 lippulaiva-aloitteessa ”köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunnan eurooppalainen foorumi” esitetyn mukaisesti. Innovointiin perustuva lähestymistapa voi osaltaan parantaa sosiaaliseen osallistamiseen tähtäävien politiikkojen tuloksellisuutta.

...ja vuoden 2013 jälkeen

Koska romanien kansallisten integrointistrategioiden olisi katettava vuodet 2011–2020, on tärkeää hyödyntää uudesta monivuotisesta rahoituskehiksestä tarjolla olevaa rahoitusta mahdollisimman tehokkaasti. Monivuotisessa rahoituskehiksessä määritellään, miten EU:n tulevasta talousarviosta tuetaan Eurooppa 2020 -strategian tavoitteita.

Eurooppa 2020 -strategiassa on alusta asti otettu huomioon romaniväestön tilanne.⁴⁶ Romanien integrointia tukevia toimia rahoitetaan asiaankuuluvista EU:n rahoitusvälineistä, varsinkin koheesiopolitiikan määrärahoista. Laatiessaan talousarvion kokonaistarkastelussa⁴⁷ ja viidennen koheesiokertomuksen päätelmissä esitettyjen suuntaviivojen mukaisia ehdotuksia koheesiopolitiikan tulevaksi sääntelykehikseksi komissio pyrkii puuttumaan niihin tekijöihin, jotka mahdollisesti estävät koheesiopolitiikan määrärahojen tehokasta käyttöä romanien integroinnin tukemiseen.

On tärkeää varmistaa, että sosiaaliseen osallistamiseen ja köyhyyden torjuntaan osoitettujen varojen käytölle asetetut painopisteet tukevat jäsenvaltioiden uudistusohjelmien ja romanien integrointistrategioiden täytäntöönpanoa. Lisäksi niissä olisi vahvistettava tehokkaan ja tuloshakuisen tuen ennakkoedellytykset, joihin kuuluu parempi arviointi. Kannustimien käyttöä epätasa-arvon korjaamiseen olisi sitäkin selvitettävä. Ohjelman käyttäjiä helpottava menettelyjen yksinkertaistaminen on yksi tärkeimmistä asioista, jotka komissio aikoo ottaa huomioon uusia ehdotuksia laatiessaan. Se on erityisen merkityksellistä hankkeissa, joilla vastataan romanien tarpeisiin.

6. ROMANIEN INTEGROITUMISEN EDISTÄMINEN EU:N ULKOPUOLELLA: TILANNE LAAJENTUMISPROSESSIN MAISSA

Komission laajentumisstrategiassa⁴⁸ nostetaan esiin monien Länsi-Balkanilla ja Turkissa elävien romanien huolestuttava tilanne. Euroopan neuvoston arvioiden mukaan heitä on 3,8 miljoonaa.

Romaneilla on laajentumisprosessin maissa samankaltaisia tai jopa vakavampia ongelmia kuin EU:n jäsenvaltioissa: sosiaalinen syrjäytyminen ja erottelu, jotka johtavat puutteelliseen koulutukseen, pitkäaikaistyöttömyyteen, ongelmiin terveydenhoidon, asuntojen ja peruspalvelujen saannissa sekä köyhyyteen. Lisäksi Balkanin alueen sodat ovat pakottaneet

⁴⁶ Talous- ja työllisyyspolitiikkojen yhdenmetyissä suuntaviivoissa (nro 10) viitataan romaneihin. Lisäksi ”köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunnan eurooppalainen foorumi” -nimisessä lippulaiva-aloitteessa esitetään, miten romanien integroitumista voidaan edistää köyhyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä yleisellä tasolla torjuvan politiikan puitteissa. Muilla työllisyyspolitiikkaa koskevilla suuntaviivoilla edistetään työllistettävyyttä tavalla, joka tukee romanien sosioekonomista integroitumista.

⁴⁷ *EU:n talousarvion kokonaistarkastelu*, KOM(2010) 700.

⁴⁸ *Laajentumisstrategia sekä vuosien 2010 ja 2011 tärkeimmät haasteet*, KOM(2010) 660.

monet romaniperheet muuttamaan alueen muihin maihin tai Länsi-Eurooppaan. Turkissa romaniryhmien välillä on eroja, mutta niistä monien ongelmana on monimuotoinen sosiaalinen syrjäytyminen.

Aiemmilta liittymiskierroksilta saatujen kokemusten valossa romanien integraation edistäminen edellyttää vahvempaa poliittista sitoutumista romanien osallistamiseen, riittävien määrärahojen osoittamista kansallisista talousarvioista, parempaa koordinoitua kaikkien avuantajien kanssa sekä järjestelmällistä arviointia ja tehostettua seuranta. Romanien integroinnille asetetut EU:n tavoitteet ovat yhtä relevantteja näissä maissa. Niiden kansallisia romanien integrointistrategioita ja toimintasuunnitelmia (joista valtaosa on laadittu romanien integraation vuosikymmenen (2005–2015) puitteissa) olisi tarkistettava näitä tavoitteita vasten. Turkilla ei ole vielä kansallista kehystä romanien osallistamiseksi.

Komissio on sitoutunut auttamaan näiden maiden ponnisteluja alueellisella ja kansallisella tasolla, jotta romanien sosiaalista ja taloudellista osallistamista voitaisiin edistää

- ohjaamalla liittymistä valmistelevalta tukivälineestä myönnettävän tuen täytäntöönpanon kehittämistä kohti strategista ja tuloshakuista kansallista ja usean edunsaajan ohjelmasuunnittelua, jossa painotetaan sosiaalisen kehittämisen alakohtaista lähestymistapaa. Täytäntöönpano- tai suunnitteluvaiheessa olevien komission hankkeiden yhteisarvo on yli 50 miljoonaa euroa, jotka olisi mahdollista käyttää yksinomaan tai osittain romanien hyväksi;
- lisäämällä kansalaisyhteiskunnan osallistumista tukemalla institutionaalista vuoropuhelua romanien edustajien kanssa, jotta he osallistuisivat politiikan muotoiluun, täytäntöönpanoon ja seurantaan alueellisella, kansallisella ja paikallisella tasolla ja ottaisivat siitä myös vastuun;
- seuraamalla tiivisti kunkin maan edistymistä romanien taloudellisen ja sosiaalisen tilanteen kohentamisessa ja esittämällä asiaa koskevat päätelmät laajentumisprosessin maista vuosittain annettavissa edistymiskertomuksissa.

7. KANSALAISSYHTEISKUNNAN VAIKUTUSVALLAN LISÄÄMINEN – ROMANIEEN OSALLISTAMISTA KÄSITTELEVÄN EUROOPPALAISEN Foorumin Aseman Vahvistaminen

Romanien osallistamista käsittelevä eurooppalainen foorumi⁴⁹ tarjoaa tarpeellisen keskustelu- ja yhteistoiminta-areenan kaikille sidosryhmille eli EU:n toimielimille, kansallisille hallituksille, kansainvälisille järjestöille sekä tiedemaailman ja romanien kansalaisyhteiskunnan edustajille. Foorumi on edistänyt romanien tarpeiden laajempaa huomioon ottamista sekä eurooppalaisissa että kansallisissa politiikoissa.

⁴⁹ Foorumin ensimmäinen tapaaminen järjestettiin vuonna 2009 yleisten asioiden neuvoston 8. joulukuuta 2008 hyväksymien päätelmien johdosta. Päätelmissä komissiota kehoitettiin järjestämään jäsenvaltioille mahdollisuus vaihtaa romanien osallistamista koskevia hyviä käytäntöjä ja kokemuksia, antamaan analyttistä tukea ja kannustamaan kaikkia romanikysymysten parissa työskenteleviä, myös romanien edustusjärjestöjä, tekemään yhteistyötä yhtenäisen eurooppalaisen foorumin puitteissa (yleisten asioiden neuvoston päätelmät 15976/1/08 REV 1).

Komissio on sitoutunut vahvistamaan sekä foorumin asemaa että omaa rooliaan siinä hyödyntäen aiempia kokemuksia ja kytkemällä foorumin toiminnan romanien kansallisten integrointistrategioiden neljään painospistealaan.

Foorumin kautta sidosryhmien, varsinkin romaniyhteisöjen edustajien, pitäisi pystyä vaikuttamaan romanien kansallisten integrointistrategioiden eurooppalaiseen puitekehykseen. Vahvistettu foorumi voi tukea jäsenvaltioita löytämään poliittiset vastaukset tarjoamalla mahdollisuuden vaihtaa hyviä käytäntöjä ja keskustella lähestymistavoista sellaisten kansainvälisten järjestöjen kanssa, joilla on kokemusta romanien osallistamisesta. Komissiolle foorumi on keino saada romanien kansalaisyhteiskunnan edustajilta palautetta kansallisten ponnistelujen tuloksista.

8. TEHOKAS SEURANTAMEKANISMI EDISTYMISEN MITTAAMISEEN

Tällä hetkellä on vaikea saada paikkansa pitäviä, tarkkoja ja täydellisiä tietoja romanien tilanteesta jäsenvaltioissa ja käytännön toimenpiteistä, joita jäsenvaltiot ovat toteuttaneet romanien syrjäytymisen ja syrjinnän torjumiseksi. On mahdotonta arvioida, ovatko tällaiset toimenpiteet johtaneet toivottuihin tuloksiin. Tästä syystä on tärkeää kerätä luotettavia tietoja.

Siksi onkin tarpeen luoda **tehokas seurantamekanismi** selkeine vertailuarvoineen, jolla voidaan varmistaa konkreettisten tulosten mittaaminen, romanien integrointiin osoitettujen varojen päätyminen lopullisille edunsaajille, edistymisen romanien integroitumiselle asetetuissa EU:n tavoitteissa sekä romanien kansallisten integrointistrategioiden täytäntöönpano.

Komissio **raportoi Euroopan parlamentille ja neuvostolle vuosittain** jäsenvaltioiden edistymisestä romanien integroinnissa ja tavoitteiden saavuttamisessa.

Raportoinnissaan komissio nojaa romanitalouksien tilaa selvittävään pilottihankkeeseen⁵⁰, jonka UNDP toteuttaa yhteistyössä muun muassa Maailmanpankin ja perusoikeusviraston kanssa. Komissio pyytää, että perusoikeusvirasto laajentaisi hankkeen koskemaan kaikkien jäsenvaltioiden romaneja ja että selvitys tehtäisiin säännöllisesti edistymisen mittaamiseksi. Perusoikeusvirasto kerää tietoja romanien työllisyys-, koulutus-, terveydenhoito- ja asumistilanteesta yhteistyössä muiden alan elinten, esimerkiksi Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiön, kanssa. Tietoja saadaan myös seitsemännen puiteohjelman yhteiskunta- ja taloustieteiden sekä humanististen tieteiden ohjelmasta rahoitettavasta erityistutkimuksesta. SEU-sopimuksen 4 artiklan 2 kohdan mukaisesti komissio, perusoikeusvirasto ja muut EU:n elimet kunnioittavat prosessin kaikissa vaiheissa jäsenvaltioiden kansallista identiteettiä, joka on olennainen osa niiden poliittisia ja valtiosäännön rakenteita, myös alueellisen ja paikallisen itsehallinnon osalta.

Komissio aikoo ottaa huomioon myös sosiaalialan avoimen koordinoitimenetelmän puitteissa käynnissä olevan työn ja jäsenvaltioiden omiin romanien integroitumisen seurantajärjestelmiin perustuvat saavutukset. Se, että jäsenvaltiot ja sidosryhmät seuraavat romanien kansallisten integrointistrategioiden täytäntöönpanoa huolellisesti, on hyvä keino

⁵⁰ Aluepolitiikan pääosasto osallistuu UNDP:n hankkeen rahoitukseen. Hanke on kehitetty yhteistyössä aluepolitiikan pääosaston, perusoikeusviraston, Maailmanpankin ja Open Society Instituten kanssa (toteutus keväällä 2011, tulokset syksyllä). Se kattaa 11 jäsenvaltiota (Bulgaria, Tšekki, Kreikka, Unkari, Puola, Romania, Slovakia, Ranska, Italia, Espanja ja Portugali).

lisätä avoimuutta ja vastuuvollisuutta ja siten varmistaa romanien mahdollisimman tuloksellinen integroituminen.

Kansalliset uudistusohjelmat ja Eurooppa 2020 -strategian seuranta- ja vertaisarviointiprosessi tarjoavat täydentävän tietolähteen edistyksen arvioimiseen ja ohjeiden antamiseen.

Komissio aikoo edistää kansallisten tilastotoimistojen ja Eurostatin välistä yhteistyötä, jotta pitkällä aikavälillä olisi saatavilla käyttökelpoisia tietoja ja jotta ensi vaiheessa löydetäisiin keinot kartoittaa EU:n vähiten kehittyneet mikroalueet, joilla kaikkein syrjäytyneimmät väestöryhmät, muun muassa romanit, asuvat. Tällaisella tiedonkeruun alueellisella lähestymistavalla on välitöntä merkitystä romanien köyhyyden ja syrjäytymisen torjunnassa. Lisäksi perusoikeusviraston olisi tehtävä jäsenvaltioiden kanssa yhteistyötä sellaisten seurantamenetelmien kehittämiseksi, jotka mahdollistavat vertailevan analyysin romanien tilanteesta kautta Euroopan.

9. PÄÄTELMÄT: TULOKSIA 10 VUODESSA

EU:n puitekehys romanien kansallisille integrointistrategioille tarjoaa mahdollisuuden yhdistää voimat kaikilla tasoilla (EU, jäsenvaltiot ja alueet) ja kaikkien sidosryhmien, myös romanien, kanssa pyrittäessä ratkaisemaan yksi Euroopan vakavimmista sosiaalisista haasteista eli lopettamaan romanien syrjäytyminen. Puitekehys täydentää syrjimättömyyttä, perusoikeuksia, henkilöiden vapaata liikkuvuutta ja lapsen oikeuksia⁵¹ koskevia EU:n lakeja ja politiikkoja. Siinä esitetään romanien integroitumista koskevat EU:n tavoitteet, jotka on saavutettava kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla. Nämä kunnianhimoiset tavoitteet voidaan saavuttaa vain, jos jäsenvaltiot ja niiden keskus-, alue- ja paikallisviranomaiset sitoutuvat niihin selväsanaisesti ja romanien kansalaisjärjestöt osallistuvat prosessiin aktiivisesti.

Komissio kehottaa Euroopan parlamenttia, Eurooppa-neuvostoa, neuvostoa, alueiden komiteaa sekä Euroopan talous- ja sosiaalikomiteaa vahvistamaan romanien kansallisia integrointistrategioita koskevan EU:n puitekehysten. EU:n toimielimet ovat yli vuosikymmenen ajan säännöllisesti kehottaneet jäsenvaltioita ja ehdokasmaita edistämään romanien sosiaalista ja taloudellista integroitumista. Nyt on aika muuntaa hyvät aikomukset konkreettisemmiksi teoiksi.

⁵¹ *Lapsen oikeuksia koskeva EU:n toimintasuunnitelma*, KOM(2011) 60.

Liite — Euroopan neuvoston tietoihin perustuva taulukko (http://www.coe.int/t/dg3/romatravellers/default_en.asp)

Luvut peräisin Euroopan neuvoston romanciasioita käsittelevän jaoston laatimasta asiakirjasta							
Euroopan maat	Maan väkiluku (heinäkuu 2009)	Virallinen lukumäärä	Vähimmäismäärä (arvio)	Enimmäismäärä (arvio)	Keskimäärä (arvio)	% koko väestöstä (keskimääristä laskettuna)	Tiedot päivitetty
(EU:n jäsenvaltiot)		(viimeisin väestölaskenta)					
<i>Itävalta</i>	8 205 533	Tietoja ei saatavilla	20 000	30 000	25 000	0,30 %	14.9.2010
<i>Belgia</i>	10 414 336	Tietoja ei saatavilla	20 000	40 000	30 000	0,29 %	14.9.2010
<i>Bulgaria</i>	7 262 675	370 908 (2001)	700 000	800 000	750 000	10,33 %	14.9.2010
<i>Kypros</i>	792 604	560 (1960)	1 000	1 500	1 250	0,16 %	3.8.2009
<i>Tšekki</i>	10 220 911	11 718 (2001)	150 000	250 000	200 000	1,96 %	14.9.2010
<i>Tanska</i>	5 484 723	Tietoja ei saatavilla	1 000	10 000	5 500	0,10 %	3.8.2009
<i>Viro</i>	1 307 605	584 (2009)	1 000	1 500	1 250	0,10 %	3.8.2009
<i>Suomi</i>	5 244 749	Tietoja ei saatavilla	10 000	12 000	11 000	0,21 %	3.8.2009
<i>Ranska</i>	64 057 790	Tietoja ei saatavilla	300 000	500 000	400 000	0,62 %	14.9.2010
<i>Saksa</i>	82 400 996	Tietoja ei saatavilla	70 000	140 000	105 000	0,13 %	14.9.2010
<i>Kreikka</i>	10 722 816	Tietoja ei saatavilla	180 000	350 000	265 000	2,47 %	14.9.2010
<i>Unkari</i>	9 930 915	190 046 (2001)	400 000	1 000 000	700 000	7,05 %	14.9.2010
<i>Irlanti</i>	4 156 119	22 435 (2006)	32 000	43 000	37 500	0,90 %	14.9.2010

<i>Italia</i>	59 619 290	Tietoja ei saatavilla	110 000	170 000	140 000	0,23 %	14.9.2010
<i>Latvia</i>	2 245 423	8 205 (2000)	13 000	16 000	14 500	0,65 %	3.8.2009
<i>Liettua</i>	3 565 205	2 571 (2001)	2 000	4 000	3 000	0,08 %	3.8.2009
<i>Luxemburg</i>	486 006	Tietoja ei saatavilla	100	500	300	0,06 %	3.8.2009
<i>Malta</i>	403 532	Tietoja ei saatavilla	0	0	0	0,00 %	3.8.2009
<i>Alankomaat</i>	16 645 313	Tietoja ei saatavilla	32 000	48 000	40 000	0,24 %	14.9.2010
<i>Puola</i>	38 500 696	12 731(2002)	15 000	60 000	37 500	0,10 %	14.9.2010
<i>Portugali</i>	10 676 910	Tietoja ei saatavilla	40 000	70 000	55 000	0,52 %	14.9.2010
<i>Romania</i>	22 246 862	535 140 (2002)	1 200 000	2 500 000	1 850 000	8,32 %	14.9.2010
<i>Slovakia</i>	5 455 407	89 920 (2001)	400 000	600 000	500 000	9,17 %	14.9.2010
<i>Slovenia</i>	2 007 711	3 246 (2002)	7 000	10 000	8 500	0,42 %	3.8.2009
<i>Espanja</i>	46 157 822	Tietoja ei saatavilla	650 000	800 000	725 000	1,57 %	14.9.2010
<i>Ruotsi</i>	9 276 509	Tietoja ei saatavilla	35 000	50 000	42 500	0,46 %	14.9.2010
<i>Yhdistynyt kuningaskunta</i>	60 943 912	Tietoja ei saatavilla	150 000	300 000	225 000	0,37 %	14.9.2010
EU yhteensä					6 172 800	1,73 %	
(EU:n ulkopuoliset Euroopan maat)							

<i>Albania</i>	3 619 778	1 261 (2001)	80 000	150 000	115 000	3,18 %	14.9.2010
<i>Andorra</i>	72 413	Tietoja ei saatavilla	0	0	0	0,00 %	3.8.2009
<i>Armenia</i>	2 968 586	Tietoja ei saatavilla	2 000	2 000	2 000	0,07 %	3.8.2009
<i>Azerbaidžan</i>	8 177 717	Tietoja ei saatavilla	2 000	2 000	2 000	0,02 %	3.8.2009
<i>Valko-Venäjä</i>	9 685 768	Tietoja ei saatavilla	10 000	70 000	40 000	0,41 %	14.9.2010
<i>Bosnia ja Hertsegovina</i>	4 590 310	8 864 (1991)	40 000	60 000	50 000	1,09 %	14.9.2010
<i>Kroatia</i>	4 491 543	9 463 (2001)	30 000	40 000	35 000	0,78 %	14.9.2010
<i>Georgia</i>	4 630 841	1 744 (1989)	2 000	2 500	2 250	0,05 %	3.8.2009
<i>Islanti</i>	304 367	Tietoja ei saatavilla	0	0	0	0,00 %	3.8.2009
<i>Kosovo*</i>	2 542 711	45 745 (1991)	25 000	50 000	37 500	1,47 %	14.9.2010
<i>Liechtenstein</i>	34 498	Tietoja ei saatavilla	0	0	0	0,00 %	3.8.2009
<i>”Entinen Jugoslavian tasavalta Makedonia”</i>	2 061 315	53 879 (2002)	135 500	260 000	197 750	9,59 %	14.9.2010
<i>Moldova</i>	4 324 450	12 280 (2004)	15.000	200 000	107 500	2,49 %	14.9.2010
<i>Monaco</i>	32 796	Tietoja ei saatavilla	0	0	0	0,00 %	3.8.2009
<i>Montenegro</i>	678 177	2 826 (2003)	15 000	25 000	20 000	2,95 %	14.9.2010
<i>Norja</i>	4 644 457	Tietoja ei saatavilla	4 500	15 700	10 100	0,22 %	3.8.2009
<i>Venäjä</i>	140 702 094	182 617 (2002)	450 000	1 200 000	825 000	0,59 %	14.9.2010

<i>San Marino</i>	29 973	Tietoja ei saatavilla	0	0	0	0,00 %	3.8.2009
<i>Serbia (pl. Kosovo)</i>	7 334 935	108 193 (2002)	400 000	800 000	600 000	8,18 %	14.9.2010
<i>Sveitsi</i>	7 581 520	Tietoja ei saatavilla	25 000	35 000	30 000	0,40 %	14.9.2010
<i>Turkki</i>	71 892 807	4 656 (1945)	500 000	5 000 000	2 750 000	3,83 %	14.9.2010
<i>Ukraina</i>	45 994 287	47 917 (2001)	120 000	400 000	260 000	0,57 %	14.9.2010
<i>EU:n ulkopuoliset Euroopan maat yhteensä</i>					5 084 100	1,63 %	
<i>Eurooppa yhteensä</i>					11 256 900		

*YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1244/99 mukaisesti